

Normkritik

KVIST workshop – del 1
2021

anthony.wagner@lnu.se

Bakgrundsmaterial

Vad är normer?

Vad är normer?

Normer

Normer håller tillsammans med värderingar ihop vår sociala samvaro. De är föreställningar, förväntningar och ideal om hur vi bör leva tillsammans. De anger vad som anses rätt och fel och hur vi bör bete oss i olika sociala sammanhang.

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

Vad är normer?

FLESH-COLORED! ELASTIC!

3 New BAND-AID dressings that stretch!

Need, flesh-colored, inconspicuous? Here are 3 new BAND-AID Elastic Dressings that you'll welcome! Ideal for hard-to-bandage injuries like blisters, boils and scaly wounds! Perfect for hard-to-bandage places like elbows, heels and palms! Brought to you by Johnson & Johnson — makers of your favorite brand of adhesive bandages, BAND-AID.

1. Stretches to let joints bend!

Band your hand! Move your elbow! Blisters, cuts, scrapes, burns, even frostbite! The elastic shape moves with you, and stretches to let them move freely! Protects, but doesn't bind.

2. Seals off scald cuts and blisters!

Help keep dirt and moisture away from cuts, blisters and boils with BAND-AID Patch Dressing! It seals off wounds to protect the injury! It stretches — but stays put.

3. Perfect for tiny injuries!

BAND-AID Spot Dressing is a little extra the size of a fingertip. Ideal for marks, pinpoints, scratches, insect bites and more. Made of stretch, adhesive-free and non-toxic. Really all-around. Stretch it a little, it stretches — but stays!

BAND-AID
ELASTIC
ADHESIVE BANDAID

BAND-AID
PATCH
DRESSING

BAND-AID
PATCH & SPOT
DRESSING

Patch & Spot Dressings packed together in one...flat box

AB's have these advantages...

- They fit better because they stretch
- More comfortable
- They get without chafing
- Individually wrapped
- 100% elastic
- Waterproof
- Flesh-colored, inconspicuous

BAND-AID BRAND MADE BY

Johnson & Johnson

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

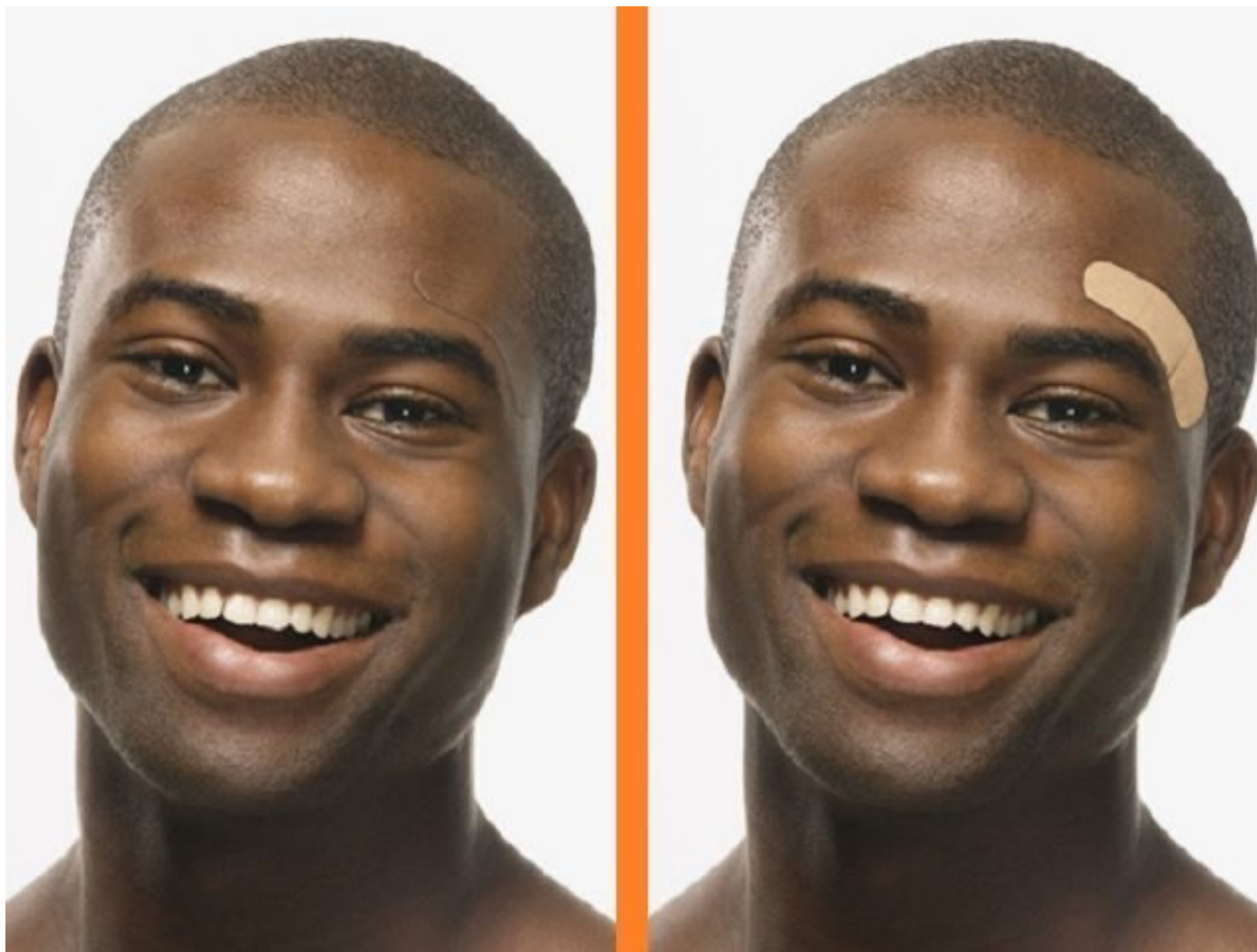

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

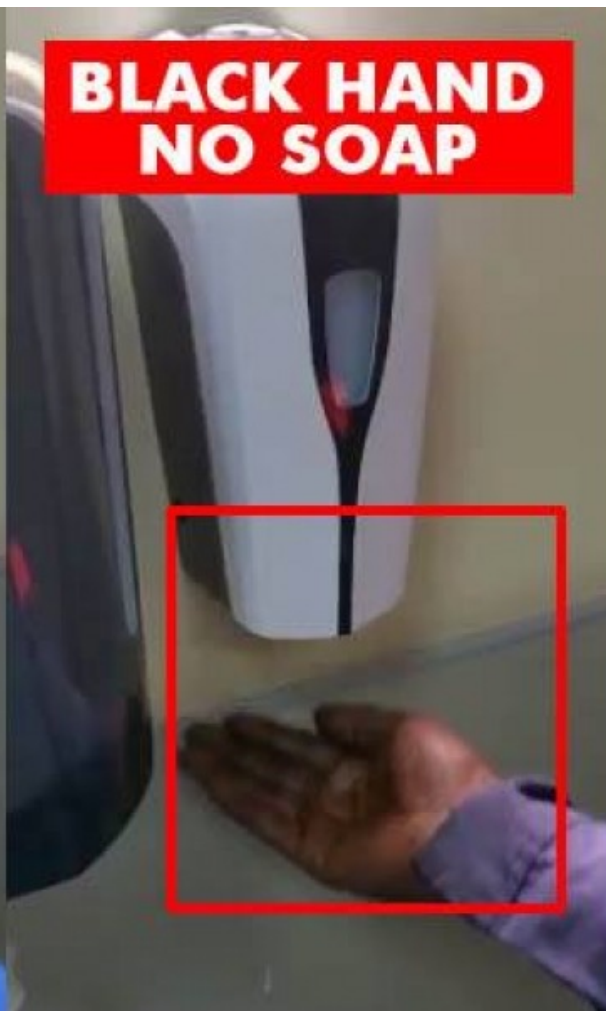
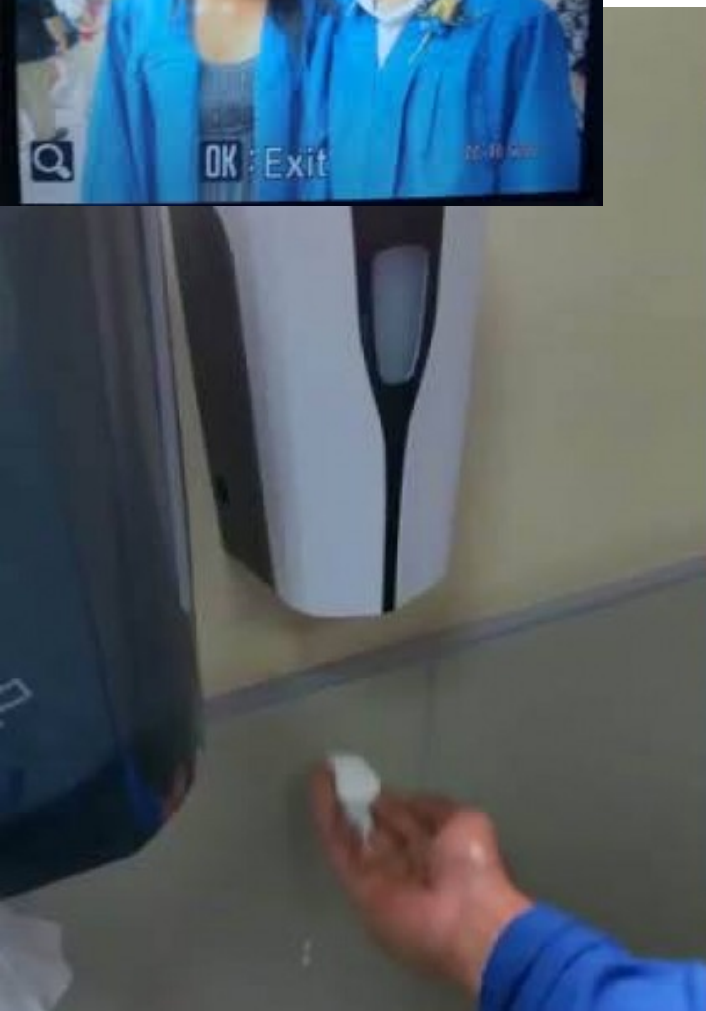
träcentrum

Samhället utformas efter normer

- **Norm:** Uttalade regler som beskriver det som anses vara ”normalt”
- Den som avviker från normen ifrågasätts ofta och är ofta missgynnad.
- Att utveckla produkter, system eller kommunikation utifrån normer sker ofta omedvetet.
- Normer är starkt förknippat med **makt**.

Vad är det för fel här?

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

träcentrum

Normkritik

- Innebär att ifrågasätta själva normen (och inte det/den som avviker) och de maktstrukturer som den omges av.
- Avslöjar vad eller vem som ingår i normer och vad eller vem de utesluter.
- Analyserar maktförhållanden som kan kopplas till olika typer av diskriminering

De sju diskrimineringsgrunderna

De sju diskrimineringsgrunderna

Mentimeter

De sju diskrimineringsgrunderna

Diskriminering

Skyddade diskrimineringsgrunder
[2008.567]:

- Kön
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

Diskriminering kan även omfatta:

- Inkomst
- Språk
- Yrke
- Historiskt arv
- Familjestatus
- Utbildning
- Bostadsort mm.....

Jämställdhet och innovation

Vad är det för skillnad på barncyklarna? Vilka signaler ger produkterna? Vilket beteende uppmuntras?

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

träcentrum

Jämställdhet och genus

- **Jämställdhet:** kvinnor, män, trans och inter personer har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet.
- **Genus:** det sociala och kulturellt skapade könet – de uppfattningar och föreställningar som finns om vad som är kvinnligt och manligt. Också uppfattningen att det finns bara två möjligheter – kvinnligt och manligt.

Dags för en
bensträckare?

Källa: http://schyst.se/wp-content/uploads/2018/01/Handboken_Schyst.pdf

Skriv/säg...

förskollärare
riksdagsledamot
forskare
justerare
kassabiträde
Legofigur
Talesperson
invånare

...istället för

dagisfröken
riksdagsman
vetenskapsman
justeringsman
kassörska
Legogubbe
Talesman
medborgare

Källa: http://schyst.se/wp-content/uploads/2018/01/Handboken_Schyst.pdf

Samarbete?

Källa: http://schyst.se/wp-content/uploads/2018/01/Handboken_Schyst.pdf

Samarbete!

Källa: http://schyst.se/wp-content/uploads/2018/01/Handboken_Schyst.pdf

Viktigt att...

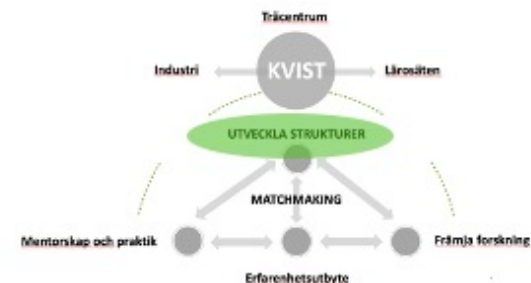
A) Strukturutveckling

Identifiera, utveckla och stärka befintliga strukturer.

Strukturer för samarbeten – implementera rutiner, system och dokument för att stärka en hållbar lokal struktur för samverkan.

Ökad medvetenhet om hållbarhet och lika villkor för projektdeltagare.

Målet - en personoberoende långsiktigt nätverk som underlättar utmaningar inom kompetens, innovation och jämställdhet.

Hemma uppgift – granska bildmaterial

- Visar våra bilder jämställdhet? Mångfald? Jämlikhet?
- Hur framställs män respektive kvinnor i våra bilder?
- Hur är samspelet mellan män och kvinnor när de finns i samma bild? Vem är aktiv, vem är passiv? Uppfattas deras relation som jämställd? Vart riktar de sina blickar?
- Vilka bilder saknas i vår bildbank?

Tar med exempel av god material och material med brister till nästa workshop.

Bilder som
förändrar
världen

Tomas »Genusfotografen« Gunnarsson

Rekommenderat material

Schyst!

<http://schyst.se/>

NOVA

<https://www.vinnova.se/m/med-nova-i-hand/>

Bildhandboken av Gävle kommun

http://old.gavle.se/PageFiles/272392/Bildhandboken_Gavlekommun_Genusfotografen_webb.pdf

Filmer:

https://www.youtube.com/watch?v=g_ymcKokoWM

<https://www.youtube.com/watch?v=162VzSzzoPs>

https://www.youtube.com/results?search_query=racist+soap+dispenser

NOVA kortleken

Foto: Patrice Van der Wens - The Treasure Factory

54 kort: normer, taktiker, förebilder, experiment och metoder.

[Lnu.se](https://lnu.se)

Normkreativitet

KVIST workshop – del 2
2021

anthony.wagner@lnu.se

Vad är normkreativitet?

- Tillbakablick - normkritik
- Del 1 hemtenta (vi kolla på ert material)
- Paus (15')
- Normkreativitet
- Paus (15')
- Normkreativitet
- Summering av dagen och övriga frågor

Vad är normkritik?

- Tillbakablick

Vad är normkritik?

- Tillbakablick
- Del 1 hemtenta (vi kolla på ert material)

Hemma uppgift – granska bildmaterial

- Visar våra bilder jämställdhet? Mångfald? Jämlikhet?
- Hur framställs män respektive kvinnor i våra bilder?
- Hur är samspelet mellan män och kvinnor när de finns i samma bild? Vem är aktiv, vem är passiv? Uppfattas deras relation som jämställd? Vart riktar de sina blickar?
- Vilka bilder saknas i vår bildbank?
- Andra insikter...?

**Bilder som
förändrar
världen**

Tomas »Genusfotografen« Gunnarsson

Vad är normkreativitet?

Normkreativitet

Ett förhållningssätt som utifrån normkritisk analys skapar inkluderande förändring och nya mer inkluderande, jämställda och jämlika lösningar och möjligheter.

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

NOVA kortleken

Foto: Patrice Van der Wens - The Treasure Factory

54 kort: normer, taktiker, förebilder, experiment och metoder.

INTRODUKTION

Normkreativ innovation kan ha olika syften, till exempel att rikta fokus mot och synliggöra diskriminering som inte uppmärksammas, eller att skapa konkreta lösningar på problem som är välkända.

HÅSLAGAREN

Ett första steg mot förändring när det gäller jämställdet och jämlikhet är att informera om hur diskriminerande normer begränsar människor. Att väcka opinion och medvetenhet genom att skriva och tala är ett välanvänt sätt.

The 7½th floor

<https://www.youtube.com/watch?v=T2Y7oo3iB40>
från 1:00

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

3 SLÄGGHAMMAREN

När en norm bekräftas och upprätthålls är risken stor att de som diskrimineras inte kommer till tals – att deras erfarenheter och behov inte blir förstådda. Taktiken Slägghammaren handlar om att skapa objekt och situationer som bygger förståelse genom kroppsliga direktupplevelser av diskriminering.

♣ Skapa upplevelser. Skapa objekt eller miljöer som gör det möjligt för den som passar in i normen att uppleva hur det är att inte göra det, till exempel genom att överdriva produkters tyngd, friktion, storlek, ljud etc.

♣ Skapa omvända upplevelser. En variant är omvända upplevelser – hur skulle det till exempel vara att gå i en miljö helt anpassad för personer som använder rullstol, med till exempel väldigt låga dörrposter?

♣ Rollspela. En annan variant är rollspel – hur blir en till exempel bemött om en inte ser ut eller beter sig som de som tillhör normen – kanske går på stan i hijab, eller hand i hand med någon av samma kön?

Tänk på att Slägghammaren kräver ett pedagogiskt förhållningssätt och ett sammanhang, till exempel en utställning eller konferens, där det också finns utrymme för diskussion och reflektion. Och bara för att en "provar på" så betyder det inte att en verkligen förstår, till exempel hur det är att vara muslimsk kvinna bara för att en bär hijab en dag. Men att faktiskt våga pröva med sin egen kropp kan i alla fall ge inblickar som behövs för att en ska få syn på egna privilegier.

TAKTIKER

4

BREDSPACKELN

När människor utesluts och diskrimineras kan en viktig taktik handla om att skapa lösningar som passar bra och fungerar för fler, som är mer inkluderande – Bredspackeln. Det kan handla om mer ergonomiska och lättanvändbara funktioner, eller om att skapa uttryck, stilar och moden som inte är stereotypa.

♣ Lös behov utan att kategorisera. Dessa lösningar ska vara möjliga för så många som möjligt att använda, exempelvis offentliga toaletter som inte är könsseparerande, som också har skötbord och dessutom är anpassade för alla oavsett funktionsvariation.

♣ Undvik stereotypa uttryck som kategoriserar. Välj till exempel andra färger än rosa och blått som i dag är starkt könskategoriserande – unisexlösningar, eller undvik mönster och bilder som på olika sätt pekar ut grupper av människor.

♣ Undvik alldeles för komplicerade lösningar. Det ska fungera oavsett till exempel ålder och funktionsvariation. Det kan handla om verktyg som går bra att hålla med olika stora händer och manualer som är lätta att läsa och förstå oavsett språkkunskap eller språkförmåga.

Tänk på att det som uppfattas som neutralt oftast är en spegling av normer. Till exempel uppfattas vitt som neutralt vilket bekräftar vithetsnormer, och blått som mer neutralt än rosa, vilket bekräftar maskulinitetsnormer. Var uppmärksam på detta för att inte återigen gynna de redan privilegierade. Tänk också på att Bredspackeln kan ge motsatt effekt, att alla ska passas in i en ny mall - en annan uniform. Den kan därför kombineras med Skiftnyckeln som möjliggör för individuella tillägg och anpassningar.

TAKTIKER

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

➔ Laws and programs designed to benefit vulnerable groups, such as the disabled or people of color, often end up benefiting all of society.

THE Curb-Cut EFFECT

BY ANGELA GLOVER BLACKWELL

Illustration by ALEX EBEN MEYER

One evening in the early 1970s, Michael Pachovas and a few friends wheeled themselves to a curb in Berkeley, Calif., poured cement into the form of a crude ramp, and rolled off into the night.¹ For Pachovas and his fellow disability advocates, it was a political act, a gesture of defiance. “The police threatened to arrest us,” Pachovas recalls. “But they didn’t.”² It was also pragmatic. Despite their unevenness, the makeshift sloping curbs provided the disabled community with something invaluable: mobility.

At the time, getting around Berkeley—or any American city—in a wheelchair was not easy. The Architectural Barriers Act of 1968 required government buildings to make themselves universally accessible, but traversing the streets in a wheelchair resembled the running of an obstacle course: Wheel to the driveway in an alley or at a loading dock; roll into the street until you reached another driveway; hope all the while that a truck didn’t pull out. Students with disabilities at the University of California, Berkeley, housed in Cowell Hospital—the only space that could accommodate them³—planned their class schedule according to which class was downhill from the previous one.

Yet this was Berkeley in the era of political activism. There was a Free Speech Movement, an antiwar movement, a civil rights movement. Why not a movement for movement? Pressed by disabled activists, in 1972 the city installed its first official “curb cut” at an intersection on Telegraph Avenue.⁴ It would become, in the words of a Berkeley advocate, “the slab of concrete heard ‘round the world.”⁵

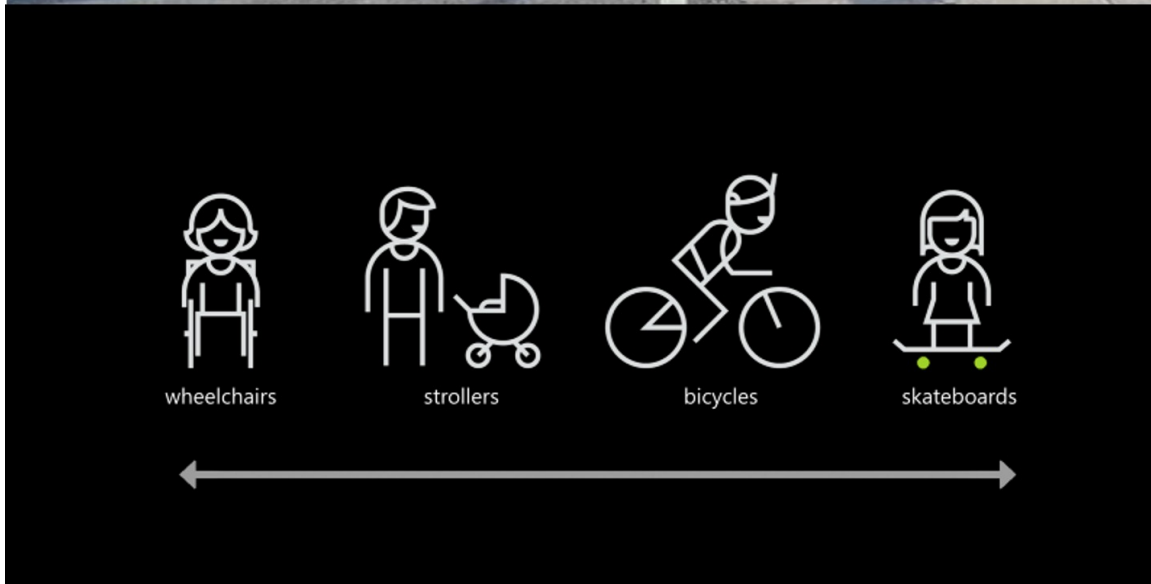
Curb cuts were not an entirely new invention—the first appeared in 1945, in Kalamazoo, Mich.⁶ But the one on Telegraph changed the way the country thinks about access and opportunity for a population that has faced barriers at every turn. This turnabout and the remarkable ripple effects are salient today, as the nation confronts the anguish of rising inequality and the mounting barriers to economic mobility.

Hundreds more curb cuts followed Berkeley’s. Then hundreds of thousands, all

across the country. Disabled advocates continued to push for access to the basics that many Americans take for granted—sidewalks, classrooms, dorm rooms, restrooms, buses. At last, on July 26, 1990, President George H.W. Bush signed the landmark Americans with Disabilities Act, which prohibits disability-based discrimination and mandated changes to the built environment, including curb cuts. “Let the shameful wall of exclusion finally come tumbling down,” he proclaimed.⁷

Then a magnificent and unexpected thing happened. When the wall of exclusion came down, everybody benefited—not only people in wheelchairs. Parents pushing strollers headed straight for curb cuts. So did workers pushing heavy carts, business travelers wheeling luggage, even runners and skateboarders. A study of pedestrian behavior at a Sarasota, Fla., shopping mall revealed that nine out of 10 “unencumbered pedestrians” go out of their way to use a curb cut.⁸ As journalist Frank Greve has noted, the barricades stormed by disabled advocates in Berkeley 40 years ago were a few inches high, “yet today millions of Americans pass daily through the breaches.”⁹

An economist might call it a “positive externality.” A military officer might call it a “force multiplier.” I like to think of it as the “curb-cut effect”—and it’s changing the way the country thinks about the struggles of the most vulnerable communities.

Från Microsoft inclusive design project: <https://www.microsoft.com/design/inclusive/>

12

RIVJÄRNET

Normer och värderingar blir ofta abstrakta och problemen förblir dolda i diskussioner och debatter. Då kan det krävas en radikal form av konkretisering – taktiken Rivjärnet. Den handlar om att skapa uppmärksamhet för behov av förändring genom objekt som synliggör och ställer frågor genom sin form och funktion.

♣ Utgå ifrån det välbekanta. Använd det igenkännbara, till exempel vardagsprodukter eller typiska bilder från reklamvärlden som utgångspunkt.

♣ Modifiera. Ändra utseende så att det vardagliga ställer frågor om normer, om det som tas för givet. Det kan handla om att kasta om färger och symboler etc. Sådana objekt fungerar ofta bra på bild. Eller så kan det handla om att skapa objekt och miljöer som det går att interagera med – som går att klla på sig, befinna sig i, lyssna på, röra vid. Det skapar genvägar till förståelse genom direkta sinnesintryck. Det normkritiska kan till och med var helt dolt, gömt.

♣ Skruva. Använd alla tillåtna knep, som humor, satir och ironi, beroende på var på skalan inställsamt/provocerande resultatet ska vara.

Tänk på att Rivjärnet är situationsberoende. Ett normkritiskt objekt som ska synliggöra en normproblematik kan upplevas mycket olika. Vissa kanske förstår direkt medan andra bara blir provocerade. Därför är det viktigt att ha med en normkritiskt kunnig designer eller konstnär för att resultatet inte ska bli plumpet eller slå fel.

TAKTIKER

2 ANDROSTOLEN OCH KIM

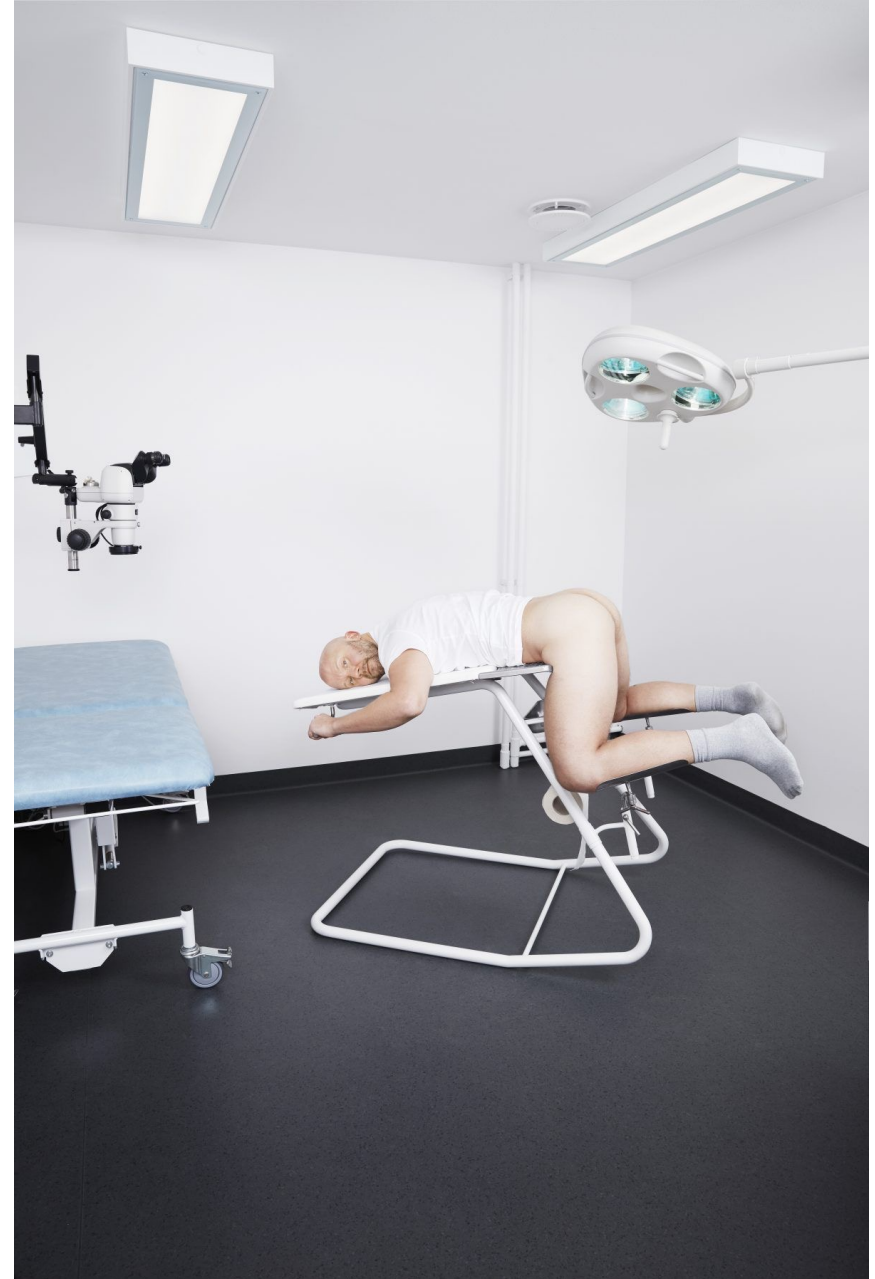
Många upplever obehag inför gynekologbesök, i vissa fall så mycket att de undviker det helt vilket kan medföra allvarliga hälsorisker. En anledning är gynstolens utformning. Den har utvecklats utifrån läkares behov, och bygger på principen med rygggläde och benstöd som låser benen i en skrevande position.

Designerna Karin Ehrnberger och Christine Sundbom har gjort en undersökning där det framgår att gynstolen upplevs som utelämnande, kall och förnedrande. Via Hälsoteknikcentrum i Hallands satsning har de sedan arbetat fram Androstolen – en fiktiv men realistisk stol för undersökning av patienter med prostata, vilket inte tidigare funnits. I den ligger patienten på mage med benen särade så att läkaren kan komma åt prostatan. Stolen är i rostfritt stål med synlig avfallsskål och hållare för toalettpapper. Den ska förmedla erfarenheterna av gynekologistolen och därmed väcka reaktion. Androstolen har fått stor nationell och internationell uppmärksamhet.

Utifrån samma problem har medicinteknikföretaget Oscar Instrument AB med forskaren Greta Edelstam utvecklat undersökningsstolen Kim. Den är bland annat mjuk och uppvärmd för bekvämligheten vilket effektiviserar undersökningen. Dessutom är Kim utformad för alla patienter, oavsett kön. Idag används Kim på flera sjukhus och mottagningar.

Androstol: Huvudtaktik ♣12 Stödtaktiker: ♣2, ♣3 och ♣7
Kim: Huvudtaktik ♣5 Stödtaktiker: ♣4 och ♣7

FÖREBILDER

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

träcentrum

13 PLANTERINGSSPADEN

Det är lätt att fastna i ett tillstånd av att bråka mot normer utan att nå resultat. Risken är stor för uttrötning då motståndet ofta är svårt att rå på. En annan risk är att vi ofrivilligt återskapar normer genom att ge dem utrymme.

Ett radikalt och positivt alternativ är taktiken Planteringsspaden. Den handlar om att skapa förslag bortom normen och rådande kategoriseringar – det vill säga Queer. Effekten av den här taktiken är inget att skoja bort. Visioner och drömmar har alltid drivit mänskliga framsteg, tänk på tidiga drömmar om allt från månfärder till demokrati. Det vi kan uttrycka och drömma om har också en möjlighet att bli verklighet.

♣ Aktivera föreställningsförmågan. Planteringsspaden är ingen enkel match eftersom våra förförståelser och erfarenheter jobbar emot vår förmåga till fantasi. Prova därför att drömma genom att byta perspektiv, leta i arkiven, vandra utan mål i fantasin. Och tillåt er att gå vilse. Det är ofta då det händer.

♣ Gestalta för att komma vidare. Att drömma är en process där varje steg behöver konkretiseras för att leda vidare. Skissa och uttrycka på olika sätt – kollage, modeller, metaforer, bilder. Bry er inte om att vara konsekventa. Det är ofta i utsvävningarna som nya idéer fods.

Tänk på det krävs ett metodiskt och konstnärligt förhållningssätt för att fungera. Ta hjälp av andra människor som är vana att trigga fantasin, till exempel konstnärer. Försök också att undvika att skapa nya stereotypa kategoriseringar i resultatet.

TAKTIKER

10 HANTVERKSKILTEN

En stark föreställning om maskulinitet är att män inte bär kjol. Det är en begränsning som påminner om hur kvinnor för hundra år sedan inte sågs lämpliga att bära byxor. Att män inte "får" bära kjolsplagg är en begränsning både uttrycksmissigt och praktiskt. Kjolen är ett både snyggt och bekvämt plagg, inte minst under varma dagar och i varma miljöer.

Det finns många traditionellt manliga miljöer och situationer där kjolen skulle vara ett bättre alternativ än byxor - till exempel byggarbetsplatsen eller vägarbetet under varma dagar. Samtidigt är det i detta sammanhang extra svårt att tänka sig en kjol på en man. För att både erbjuda ett alternativ och för att utmana normen "män bär inte kjol", har designern Marcus Jahnke skapat en hantverkskilt. Företaget Blåkläder, som tyckte om idén och ville utmana den mansdominerade hantverksbranschen och mansnormen i sig, beslutade sig för att producera plagget.

I dag har plagget tillverkats i över 20 000 exemplar. Utöver den ursprungliga svarta versionen har Blåkläder också utvecklat nya varianter, till exempel en i vitt tyg för målare. Den bärs i dag av många människor, oavsett kön, i en mängd olika sammanhang – från byggarbetsplatser till Pride-parader.

Huvudtaktik: ♣12 Stödtaktiker: ♣3, ♣4 och ♣6

FÖREBILDER

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

träcentrum

Förebilder

INTRODUKTION

Den här sviten ger exempel på vad normkreativa innovationer och lösningar kan handla om i praktiken. Innovationerna är av olika typer. Vissa är sociala, som kvinnojourerna, och Playan som uppmuntrar till deltagande och medskapande. Andra är tjänsteinnovationer, som Avfallstjänsten som syftar till att underlätta för människor utan bil och motverka etnisk diskriminering. Några är tekniska innovationer, som airbagen Hövding för cyklister och de många innovationerna i All Aboard-projektet.

Förebilderna kan också ses som resultat av olika taktiker. Androstolen och CP-ölen bygger på att synliggöra dolda problem medan andra, som undersökningsstolen Kim och lösningen för Akutkän främst syftar till att lösa problem. Hantverksskiltan både synliggör normer och föreslår en lösning. Vissa pekar på tydlig diskriminering, som Rättviseförmedlingens fokus på alltför ensidig rekrytering och SimChilds fokus på barn i utsatta livsituationer. Andra handlar om mer subtilt uttryckta normer, som exemplet med funktionen Bygg Din Volvo som justerats så att användaren inte ska tvingas in i en teknisk struktur. I anslutning till varje förebild anger vi vår tolkning av vilka taktiker som förebilden bygger på - en huvudtaktik och ett par stödtaktiker.

Framför allt visar förebilderna att det normkritiska perspektivet är relevant i alla typer av utvecklingsprojekt, från sådana med en tydlig diskrimineringsproblematik till sådana som vid en första anblick tycks helt oproblematiske.

FÖREBILDER

Förebilder

AVFALLSTJÄNSTEN

För att vi ska kunna slänga skrymmande och farligt avfall förutsätts att vi har tillgång till bil - bilnormen. Denna norm diskriminerar många, till exempel människor som har svårt att röra sig eller inte har råd med bil. Den motverkar också en omställning till ett mindre bilbaserat samhälle. Men systemet diskriminerar också på andra sätt.

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut och Borås Energi och Miljö gjorde en studie av avfallssystemet i miljonprogramsområdet Norrby i Borås. Studien visade att svårigheter att bli av med skrymmande och farligt avfall för dem som saknar bil leder till att de boende lämnas att komma på egna lösningar. Ibland leder lösningarna till nedskräpning, bland annat på grund av begränsade möjligheter att förvara avfall i till exempel trånga lägenheter. Nedskräpningen leder i sin tur till fördomar, där boende i delar av området med fler majoritetssvenskar söker förklaringar i människors kulturella och etniska bakgrund, snarare än i systemets tekniska brister – systemet ses som neutralt.

Baserat på studien utvecklades flera möjliga lösningar tillsammans med de boende, bland annat en tänkt tjänst för borttransport av farligt och skrymmande avfall och återcirkulering av till exempel möbler. Tjänsten håller nu på att realiseras. Den kommer att bygga på socialt företagande, vilket utmanar en annan norm i avfallssystemet - att det krävs en stor kommunal aktör eller ett stort företag för att vara en del av avfallssystemet.

Huvudtaktik: ♣4 Stödtaktiker: ♣9 och ♣10

FÖREBILDER

Jobba normkreativt

- Identifiera behov/ifrågasätta normer
- Involvera målgrupp
- Samarbeta
- Utforma lösningar/hitta normkreativa lösningar
- Skapa nytta

11 RÄTTVISEFÖRMEDLINGEN

I vissa sammanhang är det nästan bara en kategori av människor som syns och hörs. Det kan till exempel vara en konferens om ny teknik där enbart cis-män står på scenen, eller ett tv-program om barn och föräldraskap där enbart vita medelklasskvinnor från Stockholms innerstad kommer till tals. Förklaringen till att det blir så här lyder ofta "det finns inga andra".

Förutom att vara ett demokratiskt problem bidrar de här situationerna i längden till att förstärka och bekräfta stereotyper om vilka som ska återfinnas på vissa positioner. Forskning visar att när kvinnor får tillträde till manliga sammanhang ökar också kompetensen bland män – då fungerar inte kön längre som informell kompetens. Detsamma gäller troligen för social bakgrund, etnicitet och så vidare.

Det är mot den här bakgrunden som Rättviseförmedlingen hjälper dem som vill nå utanför sina egna nätverk att hitta fler personer med den eftersökta kompetensen. Genom sitt eget nätverk, som består av fler än 90 000 följare i sociala medier, kan Rättviseförmedlingen efterlysa och samla in tips på dem som saknas i ett visst sammanhang. Genom att alla har en bred urvalslista innan de väljer vilka som ska medverka, ökar också chansen till att hitta den som har allra bäst kompetens.

Huvudtaktik: ♣10 Stödtaktiker: ♣2 och ♣12

FÖREBIDDER

Rekommenderat material

NOVA

<https://www.vinnova.se/m/med-nova-i-hand/>

Microsoft inclusive design

<https://www.microsoft.com/design/inclusive/>

<https://www.youtube.com/watch?v=T2Y7oo3iB40>

Lnu.se

Inkluderande bemötande

KVIST workshop – del 3
2022

anthony.wagner@lnu.se

Representation i projektet

- Vilka är vi?
- Hur syns vi?
- Vad signaliserar vi?

Vilka är vi? Eller Vilka vill vi vara?

Status studenter 220420

650 studenter (Mål 400 st. 40% kvinnor, 20% utrikes födda)

40% kvinnor

27 % internationella

Status lärare och forskare 220209

101 lärare och forskare (Mål 40 st. 40% kvinnor, 20% utrikes födda)

30% kvinnor

11% internationella

Vad innebär inkluderande bemötande?

Vad innebär inkluderande bemötande?

- Inkluderande språk

Vad innebär inkluderande bemötande?

- Inkluderande språk

Vad innebär inkluderande bemötande?

- Inkluderande språk
 - Partner
 - Paus
 - Alla oavsett kön
 - Vi
 - Dem av oss
- Vem har ordet?
- Glöm inte att pausa

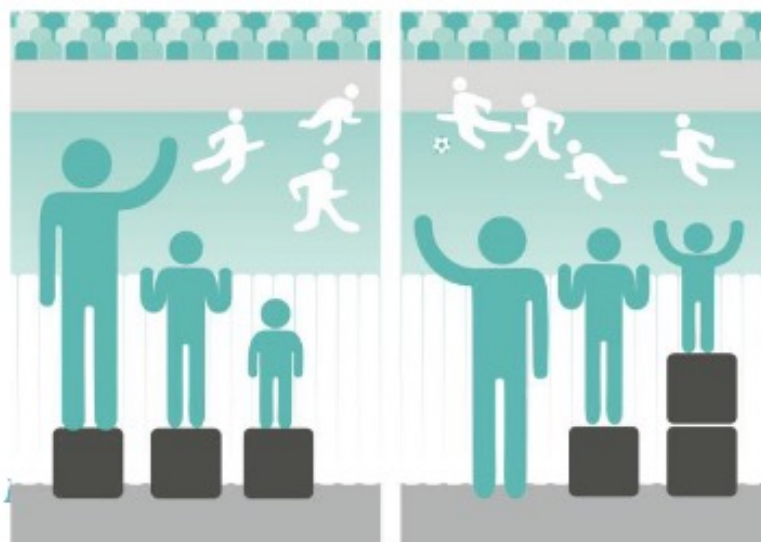

Vad innebär inkluderande bemötande?

- Inkluderande språk
- Medvetenhet om maktpositioner
 - Vem är representerad och har ordet?
 - Vem är i ett beroende relation?

Vad innebär inkluderande bemötande?

- Inkluderande språk
- Medvetenhet om maktpositioner
- Främjarteknik istället av härskarteknik
 - Likabehandling vs. likvärdigt bemötande

Källa:
Handledning för ett inkluderande bemötande

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

MED STÖD AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

JÖNKÖPING
UNIVERSITY

REGION
KRONOBERG

Linnéuniversitetet

Region Kalmar län

träcentrum

Vad innebär inkluderande bemötande?

- Inkluderande språk
- Medvetenhet om maktpositioner
- Främjarteknik istället av härskarteknik

Vem möter vi och i vilka sammanhang?

- Företag: ute på företag, seminarier, telefon/digitala möten
- Studenter: föreläsningar, mässor, digitala möten
- Lärare, forskare: på universitetet
- Övriga: finansiärer, andra organisationer och nätverk

11 RÄTTVISEFÖRMEDLINGEN

I vissa sammanhang är det nästan bara en kategori av människor som syns och hörs. Det kan till exempel vara en konferens om ny teknik där enbart cis-män står på scenen, eller ett tv-program om barn och föräldraskap där enbart vita medelklasskvinnor från Stockholms innerstad kommer till tals. Förklaringen till att det blir så här lyder ofta "det finns inga andra".

Förutom att vara ett demokratiskt problem bidrar de här situationerna i längden till att förstärka och bekräfta stereotyper om vilka som ska återfinnas på vissa positioner. Forskning visar att när kvinnor får tillträde till manliga sammanhang ökar också kompetensen bland män – då fungerar inte kön längre som informell kompetens. Detsamma gäller troligen för social bakgrund, etnicitet och så vidare.

Det är mot den här bakgrunden som Rättviseförmedlingen hjälper dem som vill nå utanför sina egna nätverk att hitta fler personer med den eftersökta kompetensen. Genom sitt eget nätverk, som består av fler än 90 000 följare i sociala medier, kan Rättviseförmedlingen efterlysa och samla in tips på dem som saknas i ett visst sammanhang. Genom att alla har en bred urvalslista innan de väljer vilka som ska medverka, ökar också chansen till att hitta den som har allra bäst kompetens.

Huvudtaktik: ♣10 Stödaktiker: ♣2 och ♣12

FÖREBILDER

7

ALL ABOARD

Svenskt Marintekniskt Forum (SMTF) är en branschorganisation som arbetar för att utveckla den maritima industrin i Sverige. SMTF har identifierat att fritidsbåtlivet är ojämnt mellan män och kvinnor - något generaliserat så styr män båten medan kvinnor hjälper till. Dessutom arbetar få kvinnor med utveckling av båtar – det blir att män utvecklar och bygger båtar för män. Samtidigt har SMTF länge vetat att kvinnor ofta är den drivande parten när båten ska köpas, eller säljas. Syftet med projektet är att bidra till bättre lönsamhet och ökad export genom att utveckla branschens förmåga att förstå kvinnors behov och önskemål kopplade till båtlivet, utan att exkludera mäns.

Förutom SMTF har 22 företag från branschen medverkat i projektet. Konsultfirman Ampersand har medverkat med sina erfarenheter och sin arbetsmetod som utvecklats ur Volvo Cars framgångsrika konceptbil YCC. Ampersand har lett arbetet med att skapa ett idébåtskoncept, en testbädd, att visa upp på mässor. För att fånga kvinnors önskemål och upplevelser har enkätstudier och intervjuer gjorts. Dessa har lett till att tio problemområden har identifierats, från "att ta sig om bord/hoppa iland" till "risk att falla över bord". Utifrån dessa problemområden har därefter ett 50-tal lösningar utvecklats, till exempel inbyggd landgång, expanderbart akterdäck och räddningsramp. Lösningarna visades för första gången på Skandinavians största båtmässa Allt för sjön 2012.

Huvudtaktik: ♣4 Stödtaktiker: ♣2 och ♣7

FÖREBILDER

Dilemmat / problem

Hur möter vi våra målgrupper? (Sammanhang, miljöer) Hur arbetar vi mer inkluderande?

Personoberoende vs nätverk? Hur arbetar vi för att inte förstärka stereotyper och samtidigt arbeta normkreativt? Ibland kanske det är mer effektivt att skicka fram någon som representerar samma norm som målgruppen. Hur kommer vi vidare?

Språkliga barriärer? Våra företag vågar inte alltid ta emot engelskspråkiga studenter på praktik.

Kulturella barriärer? Kan t ex handla om olika värderingar och föreställningar om t ex skogs- och träbranschen.

Hur ska vi säkra processen framåt (personoberoende) för att arbeta inkluderande?

Tips till verktyglådan?

Rekommenderat material

- Handledning för ett inkluderande bemötande
<https://www.lansstyrelsen.se/dalarna/tjanster/publikationer/2019/handledning-for-inkluderande-bemotande.html>
- Make Equal Tipsbanken
<https://makeequal.se/tipsbanken/>
- NOVA
<https://www.vinnova.se/m/med-nova-i-hand/>

Lnu.se